

оздоровительные занятия фитнесом способствуют развитию таких психофизиологических характеристик, как смелость и решительность, психосенсорная чувствительность, эмоциональная устойчивость, скорость сенсомоторных реакций и др.

Ключевые слова: динамика, занятия, психологические показатели, фитнес.

Ivanchykova S. Study of psychological parameters of students of higher educational institutions in the process of fitness

The article presents the results of the study to determine the psychological indicators university students in the fitness compared with similar features their fellow students who are not engaged in any sport and recreation systems. A series of psychological and pedagogical questionnaires to determine the integrated assessment of the current status of students on subjective method V. Doskina, the study of their neuro-psychological stability by the method V. Bodrov and diagnosis of students to the level of motivation to succeed by the method of T. Elyersa. Analysis of the results of the tests indicates that during the sessions of fitness fitness system produced in students the ability to overcome the impact of negative factors by improving the neuro-psychological stability. It was recorded that sports and health fitness promote the development of physiological characteristics, Sport and Recreation fitness classes promote the development of physiological characteristics as courage and determination, physical activity, psyhosensorna sensitivity, emotional stability, rate of sensorimotor reactions, intensity and sustained attention, operational thinking, discipline, response prediction, the rate of dynamic stereotypes, physical hard work. Prospects for further research are seen, as an objective diagnosis of mental characteristics of students, conducting additional analysis of neuro-psychological stability of students.

Key words: dynamics, employment, psychological performance, fitness.

Стаття надійшла до редакції 21.01.2016 р.

Прийнято до друку 29.02.2016 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Харченко С. Я.

УДК 378.147:37.013.42:364.442

Н. Б. Ларіонова

**ДИСКУСІЙНИЙ МЕТОД У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ
ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ
І СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ**

В умовах загострення соціально-політичної нестабільності українського суспільства стрімко зростає суспільна потреба у

висококваліфікованих соціальних педагогах і соціальних працівниках, що актуалізує дослідження всіх аспектів професійної підготовки студентів зазначених спеціальностей.

Узагальненим підсумком наукових пошуків у цій площині стало визнання, що метою, змістом і результатом професійної підготовки є професійна готовність. Це ставить на порядок денний пошук і наукове обґрунтування таких педагогічних методів, які б оптимізували формування цього новоутворення в умовах вищої професійної освіти.

З урахуванням практико-орієнтованого, перетворювального характеру професій одним із векторів такого пошуку є активне й інтерактивне навчання.

На сьогоднішній день різні питання професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників висвітлено в працях С. Архипової, О. Безпалько, М. Богуславського, В. Бочарової, Р. Вайноли, Ю. Галагузової, І. Звереві, І. Зимньої, М. Єфремової, А. Капської, Л. Коваль, І. Козубовської, Н. Кривоконь, Г. Лактіонової, С. Литвиненко, І. Миговича, Л. Міщик, В. Поліщук, Г. Попович, А. Соловйова, С. Харченка, Б. Шапіро, Л. Штефан та ін.

Особливості використання активного та інтерактивного навчання в процесі професійної підготовки розглядаються в роботах Л. Вавилової, А. Вербицького, В. Кузьменко, В. Лозової, Н. Мойсеюк, Т. Паніної, Н. Софій, Г. Щедровицького та ін.

У той же час дослідження, які б розглядали дискусійний метод в контексті формування професійної готовності студентів спеціальностей «Соціальна педагогіка» і «Соціальна робота», практично відсутні.

Метою нашої статті є теоретичне обґрунтування місця дискусійного методу у формуванні професійної готовності майбутніх соціальних педагогів і працівників.

У нашому дослідженні ми виходимо з розуміння професійної готовності як інтегративного, стійкого й динамічного утворення особистості спеціаліста, сутнісними характеристиками якого є спрямованість на професію як соціальну й особистісну цінність, опанована система способів здійснення професійної взаємодії, сформованість професійної самосвідомості, яке є регулятором та умовою успішної самостійної фахової діяльності відповідно до вимог, змісту її здійснення та існуючих стандартів оцінювання її ефективності, виступає основою для подальшого особистісно-професійного самовдосконалення.

На основі системного підходу та положень теорії діяльності в структурі професійної готовності майбутніх соціальних педагогів та соціальних працівників нами було визначено:

- ціннісно-смыслову готовність як стійку позитивну настанову на професійну діяльність на основі системи мотиваційно-ціннісних ставлень особистості до призначення професії, професійної діяльності, професійного спілкування, прояву себе в професії, набутих особистісних смислів опанування соціальною і соціально-педагогічною діяльністю;

- операційну готовність як здатність реалізовувати необхідні в контексті соціальної, соціально-педагогічної ситуації професійні функції на основі опанованих способів професійної дії та розвиненої системи професійних здібностей;

- рефлексивну готовність як здатність до аналізу й самоаналізу, самостійного формування й корекції професійної самооцінки та Я-концепції, професійного самовдосконалення, розвитку своїх творчих здібностей.

Отже, ми розглядаємо професійну готовність не тільки як мету, зміст і результат професійної підготовки майбутніх фахівців, але й передумову й, одночасно, результат успішної професійної діяльності, один із визначальних чинників подальшого особистісного й професійного творчого саморозвитку.

У контексті професійного навчання дискусійний метод – вид групового методу активного соціально-психологічного навчання, заснований на спілкуванні або організаційній комунікації учасників у процесі розв’язання ними навчально-професійних задач [2].

Аналіз психолого-педагогічної літератури (А. Вербицький, В. Кругліков, О. Струговщикова, А. Хуторської, П. Щербань, Л. Якубовська) [1; 4; 5; 6; 7; 8] дозволяє визначити наступні переваги даного методу:

- активізація інтелектуальної активності учасників дискусії внаслідок ефекту змагальності і такого психологічного феномену як «зараження» (висловлена іншою людиною думка здатна мимоволі викликати власну аналогічну або близьку до висловленого або, навпаки, зовсім протилежну думку);

- забезпечення свідомого засвоєння загальних і спеціальних знань як продукту розумового пророблення;

- розвиток комплексу умінь і навичок: аналітичних (уміння відрізнити окремі дані від інформації, класифікувати, виділяти істотну й несуттєву інформацію, аналізувати, представляти її, знаходити прогалини в необхідній інформації й уміти відновлювати її); практичних (використання на практиці набутого досвіду, певних моделей поведінки); творчих (пошук творчих рішень у ситуаціях, які не допускають однозначності, стереотипності, або які за своєю складністю не можна розв’язати логічним шляхом); комунікативних (уміння вести дискусію, переконувати, використовувати додаткові засоби аргументації (контраргументації), кооперуватися в групі, захищати власну точку зору); соціальних (оцінка поведінки інших, уміння слухати й сприймати інших, дотримуватись морально-етичних вимог в сприйнятті протилежної думки); самоаналізу (усвідомлення, співставлення й аналіз позицій інших і своєї власної як реакція на згоду (незгоду)).

Зазначені сутнісні характеристики й переваги дискусійного методу відповідають основним організаційним умовам формування професійної готовності майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників,

визначеним нами на засадах особистісно-орієнтованого, синергетичного та системного наукових підходів.

На засадах особистісного підходу ми розглядаємо студента як суб'єкта педагогічної взаємодії, чия суб'єктність як майбутнього фахівця найбільш оптимально формується в діяльності, що максимально наближена до змісту й умов діяльності професійної. За ступенем такої наближеності перше місце, безумовно, займає практика. За нею логічно слідує імітаційне (квазіпрофесійне) навчання, в якому, за визначенням А. Вербицького, моделюються цілісні фрагменти виробництва, їх предметно-технологічний і соціально-рольовий зміст [1, с. 33]. Групове моделювання, оцінка, аналіз, пошук шляхів розв'язання проблемних професійних ситуацій, які й передбачає дискусійний метод, роблять його незамінним у формуванні цілісної структури майбутньої професійної діяльності (її контекст з множинністю складових, предметний і соціальний зміст).

Синергетичний підхід дозволяє визначити проблему управління формуванням професійної готовності майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників як організацію таких зовнішніх впливів, що оптимізують внутрішні процеси саморозвитку особистості, актуалізують і активізують її внутрішній потенціал, логічно впорядковують набуті в процесі діяльності якості в таку систему як професійна готовність.

Дискусійний метод повністю відповідає зазначеним вимогам. Це пов'язано з особливостями самого методу, а саме:

- відсутністю домінуючої позиції викладача в освітньому процесі;
- багатовекторністю взаємодії, її суб'єкт-суб'єктним характером;
- проблемним змістом навчання й, відповідно переважаючим творчої складової в отриманому зовнішньому освітньому продукті;
- інтерактивним рівнем саморегуляції діяльності студента;
- наявністю таких стимулів як ефект змагальності і феномен «зараження».

Сукупність таких особливостей визначає діалогово-діяльнісну форму управління, яка максимально стимулює навчально-професійну активність студента. За своєю спрямованістю таке управління є фасилітативним керуванням, бо забезпечує ініціювання й стимулювання навчально-професійної діяльності студентів на основі сприяння й співробітництва. Результатом такого управління є гарантоване отримання якісного внутрішнього освітнього продукту – особистісні збільшення знань, умінь, навичок, засвоєні способи дій, розвитку здібності, мотиви, ставлення тощо, які, у процесі взаємодії між собою, формуються в складні інтегровані утворення, яким, зокрема, є професійна готовність.

Визнання професійної готовності майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників як системи вимагає використання таких методів, які б впливали на всі складові цього новоутворення, представлені вище.

Системоутворювальним компонентом професійної готовності є ціннісно-смысловий. У загальному вигляді ціннісно-смыслова готовність характеризується усвідомленою позитивною мотивацією до професії в сполученні з компетентним уявленням про неї (її зміст, соціальну й особистісну значимість), сформованістю свідомих стійких настанов на дотримання морально-етичних норм професійної діяльності.

Усі дослідники дискусійного методу визнають його вплив на мотиваційну сферу особистості [1; 4; 5; 6; 7; 8]. Узагальнення позицій різних авторів, дозволяє нам виявити декілька аспектів такого впливу. По-перше, моделювання цілісних фрагментів професійної діяльності розкриває студентам гуманістичну спрямованість і феноменологічну значимість професій, які вони обрали.

По-друге, дискусійний метод об'єктивно сприяє формуванню здатності студента обґрунтовувати свою позицію в контексті професії, що відбувається не тільки на підставі його технологічної обізнаності, а й системи власних цінностей. Момент співставлення власних професійних мотивів з мотивами інших студентів і з ідеальними еталонами професії ставить студента в ситуацію ціннісного вибору. Якщо має місце їх співпадіння, це стає основою для усвідомленого закріплення й розвитку системи особистісних смислів у професії.

По-третє, у дискусійному методі і процес (спілкування учасників), і результат (внутрішні і зовнішні освітні продукти) мають яскраво виражений емоційно забарвлений характер. В теорії мотивації емоції розглядаються як психічне відображення у свідомості людини відношення результатів діяльності до її мотиву, яке протікає у формі безпосереднього пристрасного переживання, а також визнання їх здатності регулювати діяльність відповідно до передбачуваних обставин [3, с. 407 – 408]. Як і всі ідеаторні явища, емоції можуть узагальнюватися, а також засвоюватися особистістю в процесі її комунікації з іншими людьми. Отже, переживання позитивних емоцій з приводу свого відношення до професії, своєї спроможності успішно діагностувати проблемну професійну ситуацію, обґрунтовувати можливі шляхи її розв'язання може стати основою для формування стійких соціально-значущих потреб і мотивів професійної діяльності та поведінки.

Другим компонентом системи професійної готовності майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників є операційний. Вплив дискусійного методу на даний компонент теж відрізняється багатоплановістю. По-перше, – це опосередковане набуття професійного досвіду. Воно не замінює безпосереднє спілкування з реальним полем професійної дійсності, але дозволяє поповнити індивідуальну скарбничку майбутнього фахівця множинністю проблемних професійних ситуацій і множинністю варіантів їх розв'язання.

По-друге, використання дискусійного методу має особливе значення з урахуванням специфіки професійної діяльності: студент засвоює колективний характер здійснення професійної діяльності, набуває цілісного

досвіду соціальної взаємодії і опановує метод переконання, який є одним із інструментів професійного впливу на різних суб'єктів.

По-третє, метод сприяє трансформації професійно-спрямованих і одночасно професійно-відсторонених теоретичних знань з окремих дисциплін фахової підготовки в якісно нове професійне знання, ознаками якого є міждисциплінарність, узагальненість, системність, загальнонауковість. Це абсолютно відповідає міждисциплінарно-інтегративній сутності професійної діяльності соціальних педагогів і соціальних працівників.

І, нарешті, метод сприяє розвитку комплексу професійних здібностей:

- комунікативних, що забезпечують оволодіння інструментарієм індивідуальної й групової комунікації, уміння будувати взаємини з різними суб'єктами професійної взаємодії;

- організаторських, що дозволяють успішно організовувати індивідуальну освітню й практико-орієнтовану діяльність, свою й інших учасників взаємодії;

- діагностичних, що дозволяють визначати причини й сутність кризових і проблемних професійних ситуацій;

- проектувальних, володіння якими забезпечить здатність самостійно проектувати соціальну і соціально-педагогічну роботу, вибирати технології, прийнятні й результативні в організації різних видів професійного втручання в соціальну, соціально-педагогічну ситуацію;

- дидактичних, що забезпечують успішність трансляції соціальних знань у процесі професійної діяльності;

- аналітичних, необхідних для аналізу й оцінювання процесів, явищ і результатів професійної діяльності (розчленовувати професійні явища на складові елементи; знаходити в теорії соціальної роботи і соціальної педагогіки ідеї, висновки, закономірності, адекватні логіці розглянутого явища; проводити пошукову й дослідницьку роботу, абстрактно, логічно мислити, використовувати методи аналізу й синтезу, індукції й дедукції тощо).

Третім компонентом професійної готовності майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників є рефлексивний, який відповідає особистісному аспекту професії. Відправним моментом для виділення даного компоненту є положення теорії діяльності про усвідомленість як сутнісну характеристику діяльності. Усвідомленість може відноситись як до суб'єкту діяльності, так і до змісту, процесу діяльності.

Дискусійний метод об'єктивно ставить студента в ситуацію усвідомленості:

- змісту, моделей, алгоритмів професійної діяльності і поведінки, що виступає основою формування еталонних уявлень про професійну діяльність, поведінку і професіонала;

- інших учасників і їхньої діяльності в контексті професії;

- себе і своєї діяльності в контексті професії.

Постійне порівняння себе з іншими учасниками взаємодії і професійним еталоном стимулює студента до аналізу й самоаналізу, формування й корекції професійної самооцінки і Я-концепції, професійного самовдосконалення, розвитку своїх творчих здібностей.

Отже, дискусійний метод впливає на кожен складову професійної готовності майбутніх фахівців, тобто забезпечує формування цього новоутворення в системі.

Таким чином, дискусійний метод виступає багатофункціональним засобом формування професійної готовності соціальних педагогів і соціальних працівників:

- сприяє формуванню студента як суб'єкта професійної діяльності, через засвоєння її цілісної структури (контекст з множинністю складових, предметний і соціальний зміст);
- забезпечує діалогово-діяльнісну форму і фасилітативну спрямованість управління, які максимально стимулюють навчально-професійну активність студента на основі сприяння й співробітництва з гарантованим отриманням якісного внутрішнього освітнього продукту;
- забезпечує багатоаспектний вплив на кожен складову професійної готовності майбутніх фахівців, тобто забезпечує формування цього новоутворення в системі.

Список використаної літератури

- 1. Вербицкий А. А.** Педагогические технологии контекстного обучения: Научно-методическое пособие. – М. : РИЦ МГГУ им. М. А. Шолохова, 2010. – 55 с.
- 2. Дискуссия** в учебном процессе // Образовательные технологии : Учебно-методическое пособие / Авт. Чернявская А. П. и др. – Ярославль : ЯГПУ им. К. Д. Ушинского, 2006. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://citoweb.yspu.org/link1/metod/met49/node20.html>>
- 3. Краткий** психологический словарь / Сост. Л. А. Карпенко; Под общ. ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского. – М. : Политиздат, 1985. – 431 с.
- 4. Кругликов В. Н.** Деловые игры и другие методы активизации познавательной деятельности / В. Н. Кругликов, Е. В. Платонов, Ю. А. Шаронов. – СПб. : П-2, 2006. – 189 с.
- 5. Струговщикова О. В.** Дискуссионные методы активного социально-психологического обучения : учеб. пособие / О. В. Струговщикова. – Саратов : Научная книга, 2007. – 152 с.
- 6. Хуторской А. В.** Современная дидактика : Учебник для вузов / А. В. Хуторской. – СПб. : Питер, 2001. – 361 с.
- 7. Щербань П. М.** Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах : Навч. посіб. / П. М. Щербань. – К. : Вища школа, 2004. – 207 с.
- 8. Якубовская Л. П.** Методика преподавания психологии : [Учебное пособие] / Л. П. Якубовская [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://gendocs.ru/v39865/якубовская_л.п._методика_преподавания_психологии._учебное_пособие

Ларіонова Н. Б. Дискусійний метод у формуванні професійної готовності майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників

У статті обґрунтовано місце дискусійного методу у формуванні професійної готовності майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників. Охарактеризовано його сутнісні особливості в організації формування професійної готовності на засадах особистісно-орієнтованого, синергетичного і системного наукових підходів. Доведено, що дискусійний метод сприяє формуванню суб'єктності студента через засвоєння цілісної структури професійної діяльності (контекст з множинністю складових, предметний і соціальний зміст), забезпечує діалогово-діяльнісну форму і фасилітативну спрямованість управління, які максимально стимулюють навчально-професійну активність студента на основі сприяння й співробітництва з гарантованим отриманням якісного внутрішнього освітнього продукту. Розкрито потенціал дискусійного методу як поліфункціонального засобу формування ціннісно-смыслового, операційного і рефлексивного компонентів професійної готовності.

Ключові слова: дискусійний метод, професійна готовність, соціальний педагог, соціальний працівник.

Ларионова Н. Б. Дискуссионный метод в формировании профессиональной готовности будущих социальных педагогов и социальных работников

В статье обосновано место дискуссионного метода в формировании профессиональной готовности социальных педагогов и социальных работников. Охарактеризованы его существенные особенности в организации формирования профессиональной готовности на основе личностно-ориентированного, синергетического и системного научных подходов. Доказано, что метод способствует формированию субъектности студента через усвоение целостной структуры профессиональной деятельности, обеспечивает диалогово-деятельностную форму и фасилитативную направленность управления, максимально стимулирует учебно-профессиональную активность студента на основе содействия и сотрудничества с гарантированным получением качественного внутреннего образовательного продукта. Раскрыт потенциал дискуссионного метода как полифункционального средства формирования ценностно-смыслового, операционного и рефлексивного компонентов профессиональной готовности.

Ключевые слова: дискуссионный метод, профессиональная готовность, социальный педагог, социальный работник.

Larionova N. B. Discussion method in the formation of professional readiness of the future social pedagogues and social workers

The article defined and theoretically justified the place of the discussion method in the formation of professional readiness of the future social

pedagogues and social workers. We characterize its essential features in the organization of formation of professional readiness, based on a student-centered, synergetic and systematic scientific approaches. It is proved that the method of discussion, first, promotes the formation of student subjectivity as a future specialist through active absorption of the whole structure of future professional activity (in the unity of its context with a variety of components, as well as objective and social content). Secondly, the discussion method provides a dialog-activity form and facilitative management orientation that best promote educational and professional student activities through the promotion and co-operation. The result of this management training and the professional activity of students is guaranteed to obtain high-quality domestic educational product – personal increase knowledge and skills learned methods of action, developed abilities, motivations, attitudes and so on, which are in the process of interaction with each other, formed into complex integrated education, which, in particular, is a professional readiness. Third, discloses rich and multifaceted potential of the discussion of the method as a multifunctional means of forming a holistic, integrative, sustainable and dynamic education – professional readiness of the future social pedagogues and social workers in the unity of value-semantic, operational and reflective components.

Key words: discussion method, professional readiness, social pedagogue, social worker.

Стаття надійшла до редакції 29.01.2016 р.

Прийнято до друку 29.02.2016 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Ваховський Л. Ц.

УДК 378.22.013.42:(659.1+004)

Н. В. Панченко

**СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ РЕКЛАМНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ
АКТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ
ТА СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ**

Попри наявність рекламного продукту соціального спрямування його поширення в Україні є явно недостатнім на тлі сучасних проблем. На жаль, соціальна реклама в Україні ще не посідає місце важливого соціального інституту, який би мав достатню державну й громадську підтримку, зокрема, організаційну, фінансову, матеріально-технічну тощо. Значення рекламно-інформаційних технологій винятково важливе, як у прикладному значенні, так і, насамперед, у вихованні соціально активної особистості. Під час фахової підготовки першочерговим